

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère <1543-1623>

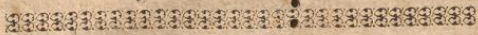
Mogvntiæ, 1617

Cap. 20. De humilitate,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78477)

tionem consentiunt peccato ipsorum graui, & per consequens grauius peccant, ex cap. 1. epist. ad Roman. in fin. tuncque maxime & grauius, cum magos ipsos ad talia inducunt precibus vel pretio: quia non tantum consentiunt, sed etiam causam dant peccato. Quamquam per ignorantiam excusari possunt à mortali, quando probabiliter putant talia non fieri arte diaboli, vel certe nullo modo id in mentem illis venit: secus si mouerentur à discreto viro, nec propterea desisterent.

TRACTATUS V.

De humilitate, timore Dei, & obedientia, atque vitis contrariis.

X virtutibus, quas ad i. Decalogi præceptum pertinere notauimus in principio huius libri, tres restant cum vitis contrariis tractanda: humilitas, timor Dei, & obedientia. Prius autem de humilitate quam de duab. reliquis videtur dicendum duplici nomine: tum quia ex D. August. in epist. 56. ad Dioscorum, est prima post fidem ad Christum via. Quod patet, quia fides directe ac principaliter est principiu ambulandi digne Deo, iuxta illud ad Hebr. 11. Impossibile est sine fide placere Deo. Humilitas vero indirecte & dispositiue. Indirecte quidem, quatenus remouet impedimentum virtutum, quod est superbia; dispositiue autem, quatenus facit hominem Deo subditum & paratum ad recipiendum gratiæ ipsius influxum, qui fons est ac seminarium virtutum. Quod vtrumque, prout post dicitur, insinuant verba illa: Deus superbis resistit, & humilibus dat gratiam, Iacob. 4. Tum etiam quia humilitas quadam ratione est virtutu potissima, prout D. Thom. ostendit 2. 2. q. 161. art. 5. adeo vt merito intelligatur significata nomine omnis iustitiæ cum Dominus Matth. 3. D. Ioanni Baptista humiliter recusanti baptizare ipsum, dixit: Sic decet nos implere omnem iustitiã. De ea autem & contraria superbia laici disputant D. Thomas & Caiet. in ead. quaest. 161. & in seq. 162. aliique plures quos commemorat Sebastianus Medicus in Summa de peccatis capitalibus, tit. 2. Quæ ad nostrum institutum sufficere videntur complectemur tribus capitibus: quorum vnum erit de humilitate, alterum de superbia, & reliquum de huius speciebus & filiabus.

CAPVT XX.

De humilitate.

S V M M A R I V M.

- 197 Definitio humilitatis, & vnde ea nascatur.
- 198 Quatenus ex humilitate debeat vel non debeat quis se alius subiicere.
- 199 Quæ ratione possit quis sine falsitate credere, & dicere, se peccatorem esse omnium maximum.
- 200 Datur præceptum de humilitate obligans sub mortali.
- 201 Tres gradus humilitatis.
- 202 Quando conueniat transgressio præcepti de humilitate.

197.

DEFINIRI potest humilitas congruenter doctrinæ D. Thomæ in memorata quaest. 161. virtus qua quis reprimat ipsum, ne effrat se super id quod est. Quæ definitione significatur humilitatis rationem in eo consistere, vt per eam homo subdatur, totoque animo subiiciat se Deo, & proximo propter Deum. Etenim humilitas de se respicit primo ac præcipue Deum, & præterea proximum propter Deum, iuxta illud 1. Petri 2. Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum. Nascitur vero imprimis ex ea cognitione Dei, quæ per doctrinam supernaturalem fidei habetur de maiestatis ipsius, magnitudine, & excellentia. At qua ex parte vero ex consideratione nostri coram Deo: ad cuius lumen veritatis constitutus homo; seipsum & sine dissimulatione inspicit, & sine palliatione diiudicat, prout habet D. Bernardus serm. 42. in Cantica. Ex qua consideratione prouenit ea cognitio nostri, seu propriæ nostræ infirmitatis, per quam agno-

scimus & per suatum habemus nos imbecillos esse ad omne bonum inchoandum, & perficiendum: nisi nos Dei gratia anteuertat & manu ducat.

Notare autem oportet pro praxi: esse quidem ad humilitatem necessarium semper subdi Deo, non tamen semper subdi proximo. Nam vt loc. cit. art. 3. D. Thom. docet, in homine considerari potest tum id quod est Dei, tum id quod est ipsius hominis atq; humilitatem exigere quidem, vt quilibet homo secundum illud quod subicit se subiiciat cuilibet proximo, secundum illud quod Dei est in eo: (ad quod facit illud 1. Petri 2. Subiecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum) non tamen vt se subiiciat quatenus nouit se Dei donum habere, siue supernaturale, siue naturale; illum vero minime habere. Nam si se in eo non subiicere, esset contra humilitatem, Apost. ad Ephes. 3. non diceret: Aliis generationibus non est agnatum filiis hominum, sicut reuelatum est sanctis Apostolis eius. Et ad Galat. 2. Nos natura Iudæi & non ex gentibus peccatores. Quamquam quibuscumque donis polleat quis, potest se per humilitatem: alius subiicere, reputando aliquid boni esse in proximo, quod ipse non habeat; vel aliquid mali in se esse, quod non sit in alio, & ita implere illud quod ad Philip. cap. 5. D. Paulus præscribit: In humilitate superiores sibi inuicem arbitrantur.]

Inde etiam à falsitate excusari potest quod quis ex humilitate credat & pronunciet se omnibus aliis detestorem esse: siue (vt ipse D. Apostolus dixit in 1. ad Timoth. cap. 1. se esse primum peccatorum; id nimirum vna ex parte, intelligendo secundum eos occultos defectus, quos in se recognoscit; & ex altera, secundum Dei dona quæ latent in aliis, prout intelligendum esse attingit D. Thomas in cit. art. 3. ad 2. & in seq. art. 6. ad 1. Vbi aliam adhuc tangit excusationem à falsitate in eo qui omnibus alii se per humilitatem subiicit, quod possit credere & confiteri se ad omnia inutilem esse per proprias vires, totam suam sufficientiam referendo in Deum; iuxta illud posterioris ad Corinth. 3. Non quod sufficientes simus aliquid cogitare à nobis, quasi ex nobis; sed sufficientia nostra ex Deo est] & illud Ioan. 15. Sine me nihil potestis facere.] & illud Proverb. 16. Cor hominis disponit viam suam, sed Dei est dirigere gressus eius.]

Quod autem humilitas sit in præcepto obligate sub mortali, patet per illud Matth. 16. Qui vult venire post me abneget semetipsum] & illud in seq. cap. 8. Nisi conuerſi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum celorum] & illud Iacobi 4. Deus superbis resistit humilibus autem dat gratiam.] Quibus auctoritatibus Scripturæ, cum satis significetur ad consecutionem æternæ salutis necessariã esse humiliatiõnem, actum proprium humilitatis: negari nõ potest quin ea sit in præcepto, quod sub mortali obliget, tanquam datum dere ad salutem necessariã.

Sed notandum est, ex glossa ad illud D. Matth. cap. 3. Sine modo; sic enim decet nos implere omnem iustitiã: tres gradus humiliationis distinguuntur: Primus est, subdere se maiori & non præferre se equali: secundus subdere se equali nec se præferre minori: tertius est subdere se minori: quorum primus vt additur in eadem glossa, est sufficiens: nimirum ad impletionem memorati præcepti. Secundus est abundans, tanquam opus supererogationis: & in tertio est omnis iustitiã: vt pote ratione cuius maxime, humilitas censetur esse quasi genu virtutum (iuxta D. Basilium in const. Monast. cap. 17.) in quo tutissime custodiuntur: quandoquidem ab anima eliminat omnem superbiam, quæ est virtutum impedimentum, cum ex D. Iacobi cap. 4. Deus superbis resistat; nec virtutum studium sine Dei auxilio constare possit: animam item ipsam disponit ad recipiendum diuinæ gratiæ influxum, iuxta illud quod in eodem loco additur: humilibus autem dat gratiam.] Is enim influxus semen est & origo conseruatiõne virtutum.

Cæterum prædicti præcepti transgressione peccatur tum per omissionem, quando fit aliquid opus omnino exigens humilitatem sicut coram Deo (vt celebratio Missæ exigit) aut quando offert se occasio peccandi mortaliter, ad quam vitandam talis humiliatio est omnino necessaria: vt cum in vehementi tentatione ad vincendam eam, recurrendum est ad humilem implorationem diuini auxilij. Per commissiõnem vero eadem transgressione peccatur: tum superbe effe-

rendo

rendo se prout postea exponitur; tum imprudenter & indecore deiciendo se, non seruatis debitis circumstantiis. Debet enim ex recto rationis prescripto id ita fieri, vt dolus absit, qualis certitur in haereticis, qui animo peruertendi alios omnia bona de se negat, solique Deo tribuit, vt humilior & diuinae gloriae studiosior appareat. In quo habet locum illud Ecclesiastici 19. Est qui nequiter se humiliat; & interiora eius plena sunt dolo. Item vt non redderet in iniuriam status vel officij quod gerit is, qui se deicit, vel talenti quo praeditus est: vel in incommodum eorum quibus professe potest & debet. Exemplum est; si sacerdos subiiciat se foro saeculari; aut Episcopus praeponat sibi Sacerdotem: aut Superiori a subdito suo veniam petat flexis genibus.

CAPVT XXI.

De superbia.

SVMARIA.

- 203 Definitio superbiae, & de celsitudine qua constituitur eiusdem obiectum proprium.
- 204 Quo modo superbia contingat cum Dei & proximi contemptu.
- 205 Tria genera superbiae.
- 206 Superbia est de se mala idq. mortaliter, nisi excuset defectus deliberationis, aut materia leuitas.
- 207 Hac qualiter contingat in diuersis superbiae generibus.

203. **H**ac D. Thomas & interpretes ipsius late differunt 2.2. quaest. 162. Cum autem ex actu innotescat habitus, & de actu superbiae dicat D. Augustin. in lib. 14. De Ciuitate Dei, cap. 13. Quid est superbia, nisi peruersa celsitudinis appetitus? ipsa potest apte defini vitium in hominis voluntate, hanc inclinans ad appetendam peruersam celsitudinem. In qua definitione verba, peruersa celsitudinis, continent differentiam, qua separatur superbia ab aliis vitiis, sumptam ex obiecto proprio ipsius, quod est peruersa celsitudo. Ad cuius plenam intelligentiam. Notandum est primo, appetere celsitudinem, esse aliquem per voluntatem tendere supra id quod est: prout D. Thom. habet loco cit. art. 1. iuxta illud quod dictum est a D. Ilodoro in lib. 10. Etymologiarum cap. 1. superbum dictum esse: quia super vult videri quam est.

Notandum est secundo, superbiae obiectum constitui celsitudinem non modo eam qua inest in superbiante, vt virtutem, scientiam aut quicquid simile: sed etiam eam qua extra ipsum est: vt famam, gloriam, possessiones, vestimenta, & similia ex quibus etiam solent homines se efferre. Constitui autem; non quidem consideratam absolute: qua ratione mala non est, vt nec fama vel gloria, immo obiectum est modicum, si fuerit de re vera & bona, ac sit merita, neque in finem malum, aut vanum referatur (vt ex D. Thom. habet Nauar. in Enchir. cap. 23. num. 5.) sed constitui quatenus excedit regulam & mensuram a Deo constitutam. Ad quod indicandum, non est in proposita definitione simpliciter dictum, celsitudinis, sed cum additione, celsitudinis peruersae, id est, celsitudinis excedentis mensuram positam a Deo, ex doctrina D. Thomae in seq. art. 5. Bene fundatam in eo quod habetur in posteriori ad Corinth. cap. 10. Nos autem non in immensum gloriamur, sed secundum mensuram, quam mensus est nobis Deus.

Notandum tertio, superbiae posse quidem contingere, etiam si quis nemini se expresse praeferat; vt hinc patet; quia superbia est, aequare se maioribus, etiam si quis illis se non praeferat. Nihilominus in actu ipsius semper contineri aliquam sui praerogatiuam: siquidem efferens se supra se, effert quoque; si implicite supra eos qui sunt eiusdem sortis.

204. Quo autem modo superbia ipsa contingat cum Dei contemptu explicatur distinctione. Nam quidam est contemptus ex parte contententis: nempe cum quis aliquid ideo facit, quod vult contemnere Deum, vel proximum: ita ut contemptus ipse sit principium & causa actionis. De quo plenus dictum est in praeced. lib. 15. cap. vlt. sect. 2. Quidam vero est ex parte rei, nimirum cum quis non agit quidem ex contemptu siue Dei siue proximi, vt ille de quo proxime dictum est, facit tamen a actionem qua natura sua coniunctam habet

iniuriam Dei vel proximi: vt blasphemia, periurium, rapina, adulterium, & id genus alia.

Contemptum igitur prioris modi non esse semper in superbia (quamuis possit ex superbia oriri, sicut & ex infidelitate, aut ex odio Dei, aut ex impatientia) patet ex eo, quod superbus non agit semper vt Deum contemnat; sed saepe vt satisfaciat amori proprio, ex quo desiderat sibi nimis magnam excellentiam, quemadmodum primos nostros parentes peccasse notat D. August. in memorat. cap. 13. Contemptum vero posterioris modi esse in omni superbia, probari potest: quia dum superbus appetit celsitudinem supra mensuram a Deo constitutam; eo tendit superbia pius, vt velit non subesse Deo: cum quilibet superbus velit summum locum tenere. Per quod infinita perfectioni diuinae derogans, merito censetur vt iniuriam Deo inferre, sic & ipsum contemnere.

Notandum est quarto, tria distingui genera superbiae pro triplici modo quo potest quis excedere praedictam mensuram a Deo constitutam. Primum est, cum quis desiderat habere aliquid independentem a Deo, quia excellentius est habere aliquid a se quam ab alio. Huius generis fuit superbia Regis Nabuchodonosor ex Danielis 4. cap. & ea qua reprehenditur ab Apostol. in priori ad Corinth. cap. 4. cum ait: Quid habes quod non accepisti: si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Vbi aduerte obiter non esse necessarium in hac re: vt quis iudicet se bona sua habere a se, non autem ex Dei munere: quia sic deberet esse haereticus: sed satis est vt illa apprehendantur tanquam sua & dependentia a se: non considerando quemadmodum illa obtinuerit. Vnde fieri potest, vt ob ea extollat se animo, ac si haberet illa solis suis meritis, absque Dei gratia: ad modum quo pauper alienis opibus affatim fruens, non minus effert se, quam si essent ei sua industriae partem; quia non aduertit beneficium esse alienum: quantumuis id expresse non neget, nec contrarium iudicet.

Secundum genus est: cum quis agnoscit se quidem illud quod habet, a Deo habere: sed desiderat illud singulari modo habere, a Deo habere: sed desiderat illud singulari modo habere, cum aliorum despicientia. Cuius generis fuit superbia Pharisei orantis Luc. 18. Qui inquit, Domine gratias ago tibi; ostendit se sua Deo accepta ferre: addens vero; Quia non sum sicut caeteri homines: prodit suam superbiam huius generis.

Tertium genus est, cum homo illa quae habet, nec a se, & independentem a Deo: nec singulariter, & cum aliorum despicientia habere desiderat: attamen excellentiam maiorem habere desiderat, quam mereatur. Hoc repugnat dicto Apostoli ad Rom. 12. Dico omnibus qui sunt inter vos, non plus sapere quam oportet, sed sapere ad sobrietatem: sicut & duo praecedentia repugnant dicto Dei apud Ierem. cap. 9. Non gloriatur sapiens in sapientia sua, & non gloriatur fortis in fortitudine sua: & non gloriatur diues in diuitiis suis: sed in hoc gloriatur, qui gloriatur, scire & nosse me: quia ego sum Dominus qui facio misericordiam & iudicium & iustitiam in terra: haec enim placent mihi ait Dominus. Vbi aduerte illum facere contra Dei misericordiam qui putat se aliquid habere a seipso, non a Deo; & contra iudicium facere, qui inter se & proximum non discernit secundum regulam a Deo constitutam: ac demum facere contra iustitiam, qui maiorem excellentiam desiderat quam mereatur.

Notandum est quinto, superbiam ex eo, quod pro obiecto habeat celsitudinem peruersam esse malam de se: seu malitia in eam deriuata ex obiecto proprio: nec tantum ex circumstantia: adeoque mala esse mortaliter, prout probat D. Thomas in citata quaest. 162. art. 5. quia peruersitas illa, in quam voluntas consentiens recedit a diuina regula, nec vult Deo subiici, eiusmodi est, vt superbus tanquam pugnans contra Deum (iuxta illud Ecclesiastici 10. Initium superbiae hominis apostatare a Deo) habeat eum sibi, tanquam infesto hosti, resistentem: iuxta illud Iacobi 4. cap. & 1. Petri cap. 5. Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam. Quanquam in hoc, sicut & in caeteris, excusatio est a mortali per defectum pleni consensus: & materiae leuitatem.

Quae quidem leuitas in primo genere superbiae contingere censetur, cum aliquis in eo tantum superbus est, quod nimis sibi in sua excellentia complaceat: eam ad Deum non

205.

169.

206.

207.